

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) lausunto tyttöjen synnytyselinten silpomista koskevaan lakiesitykseen

Naisten ja tyttöjen synnytyselinten silpomisen (FGM) haitalliset vaikutukset lisääntymis- ja gynekologiseen terveyteen tunnetaan laajasti (1,2,3). Etenkin maailman gynekologijärjestö FIGO on vuosia tehnyt silpomisen vastaista määrätietoista työtä.

Silpomisen yleisyydestä Suomessa ei ole tarkkoja tilastotietoja, koska etnisyyttä ei saa rekisteröidä tilastoihin. THL kuitenkin on arvioinut, että Suomessa olisi 10 000 silpomisen läpikäynyttä naista ja silpomisen riskissä olisi noin 650- 3 080 tyttöä (1). Suomen Kouluterveyskyselyssä 2019 kysyttiin myös silpomisesta. Tuloksista on tehty vasta alustavat analyysit ja tarkistettut tulokset julkaistaan myöhemmin.

THL:n Syntymärekisteriin on vuonna 2017 lisätty kysymys ympärileikkauksesta (kyllä/ei). Tämä tieto kysytään neuvoloissa kaikilta raskaana olevilta naisilta ja synnytyksen jälkeen tämä tieto raportoidaan Syntymärekisteriin. HUS alueen sairaaloista, jossa syntyy 33% kaikista lapsista, tilastotietoa ei kuitenkaan vielä ole, vaan se saadaan vasta vuodesta 2020 alkaen. HUS alueella hoidetaan valtaosa synnyttäjistä, jotka ovat kotoisin niistä maista, jossa silpomisen esiintyvyys on yleistä. THL:n mukaan 2017-2018 ympärileikkaus oli tehty aiemmin 280 synnyttäjille (0,4% kaikista synnyttäjistä). Ympärileikkauksen avaus tehtiin 26:lle synnyttäjälle (0,04% kaikista) joko raskauden tai synnytyksen aikana (4). Näiden määrä on ilahduttavasti lisääntymässä.

HUS synnytyssairaaloissa on hoidettu silvottuja naisia jo 1990-luvulta lähtien lisääntyvästi. Tavallisesti silpominen on avattu synnytyksen yhteydessä kätilön toimesta. Uudelleensulkua ei tehdä. Viime vuosina ilahduttavasti silpomisen avaukseen on hakeutunut ilahduttavasti nuoria naisia jo seksuaalielämän aloittamisen yhteydessä. Olemme hoitaneet yksittäisiä Suomessa syntyneitä potilaita, jotka on silvottu ulkomailla. Tavallisimmin kyseessä on ollut ulkomailla asuva isoäiti, joka on perheen toivetta vastaan kaapannut lapsen ja salaa silponut lapsenlapsensa. Meillä ei ole tiedossa, että tyttöjen silpomista olisi tehty Suomessa. Yhtään rikosilmoitusta Suomessa tapahtuneesta silpomisesta ei ole tehty. Todennäköistä on, että näitä leikkauksia kuitenkin tehdään Suomessa syntyneille tytöille ulkomailla vähäisessä määrin. Fenix Helsinki on raportoinut neljän Suomessa syntyneen silvotun naisten kokemuksista (6).

Tällä hetkellä Suomen lainsäädännön mukaan sukuelinten silpominen tuomitaan lapsen törkeänä pahoinpitelynä. Tekijän lisäksi myös muut rikokseen osalliset, kuten rikokseen yllyttäjä tai sen avunantaja, ovat rikosoikeudellisessa vastuussa teosta. Jos Suomen kansalainen tai Suomessa pysyvästi asuva ulkomaalainen syyllistyy ulkomailla naisen sukuelinten silpomiseen, teko on rangaistava rikos, vaikka se ei olisi sitä kyseisen maan lainsäädännön mukaan.

Lastensuojelulain perusteella terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluviranomaisille sekä silpomisesta että silpomisuhasta.

Katsomme kuitenkin, että tyttöjen sukuelinten silpomisen kriminalisoivaan erillislainsäädäntöön on tarvetta, koska se korostaa asian tärkeyttä. Se saattaa toimia myös yllykkeenä perinteestä luopumiselle. Muissa Pohjoismaissa erillislaki on olemassa.

Kuitenkin mahdollinen erillislaki yksin ei riitä ilmiön kitkemiseen maastamme, vaan siihen tarvitaan määrätietoista ohjausta ja valistusta erityisesti riskialueilta kotoisin olevien maahanmuuttajaryhmien parissa. Synnytyssairaalat ovat avainasemassa tässä valistustyössä. Suomen gynekologiyhdistys ja Kättilöliitto suosittelevat kannanotossaan, että ympärileikattu ensisynnyttäjä tulee aina lähettää äitiyspoliklinikalle keskustelemaan ympärileikkauksen avauksesta ja syntyvän lapsen oikeudesta fyysiseen koskemattomuuteen (5). Lastenlääkäreiden tulee informoida vastasyntyneen kotiinlähtötarkastuksessa ympärileikkauksen laittomuudesta niitä perheitä, jotka ovat kotoisin maista, joissa harjoitetaan tätä perinnettä.

1. Koukkula, M; Klemetti, R. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4029-1>
2. Tapanainen J, Heikinheimo O, Mäkilallio K. Naistentaudit ja synnytykset, Duodecim 2019.
3. Kuismanen K, Hautala J, Pietiläinen S, Raussi-Lehto E. Kuinka hoidan ympärileikattua naista? SLL. 2018;73:1738–41.
4. Klemetti R, Gissler M, Koukkula M, Skogberg N, Kuusio H: Improving data collection and information on female genital mutilation (FGM) in Finland. 12th European Public Health Conference. Marseille, France. 20.11-23.11.2019.
5. Suomen Gynekologiyhdistyksen ja Suomen Kättilöliiton kannanotto naisen sukuelinten silpomiseen ja ympärileikattujen naisten hoitoon 25.9.2017. <https://gynekologiyhdistys.fi/kannanotot-ja-ohjeet/>
6. Fenix Helsinki Ry Ahmed U, Ylispangar E. Selvitys Suomessa syntyneiden tyttöjen ympärileikkauksesta. 28.09.2017. <https://www.fenixhelsinki.com/l/selvitys-suomessa-syntyneiden-tyttojen-ymparileikkauksesta/>

Maija Jakobsson
LT. Dos,
Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri
Ylilääkäri
HUS Hyvinkään sairaala

Oskari Heikinheimo
Professori, LKT
Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri
HUS Naistensairaala